

Tablice informacyjne - opis projektu i informacje jakie zostaną użyte na tablicach.

Planowane jest wykonanie trzech tablic zawierających opis o poległych we wsi Susły w 27 czerwca 1920 roku oraz biogramy dwóch oficerów. Tablice wielkości 150 x 100 cm, pleksja, grawer laserowy i druk UV. Tablice zostaną umieszczone na elewacji Kościoła Parafialnego pw. św. Zofii w Susłach (Ukraina) a ich wielkość jest dostosowana do wystroju kościoła. Ich umieszczenie ma zgodę Proboszcza i Administratora Parafii ks. Jana Safińskiego. Treść zostanie przetłumaczona na j. angielski i ukraiński. Każda tablica będzie w jednym języku.

Tablice będą zawierały następującą treść oraz grafiki. Całość podglądową układu przedstawiamy w grafice poniżej tekstu.

(grafika flagi polski przechodząca przez całą szerokość tablicy)

27 CZERWCA 1920 ROKU WE WSI SUSŁY,

WALCZĄC Z BOLSZEWICKĄ ARMIĄ POLEGLI POLSCY ŻOŁNIERZE

1. KOMPANI 13. BATALIONU SAPERÓW.

POR. Grzegorz Sikorski	SAP. Jaremczyk Piotr	SAP. Michalski Józef
PPOR. Kazimierz Zeńczak	- - Jedynek Antoni	- - Misiorski Antoni
SIER. Trzciniński Zdzisław	- - Kaczmarczyk Andrzej	- - Miszczyka Antoni
KAPR. Łowicki Wiktor	- - Kałuża Ludwik	- - Olejnik Józef
- - Steć Jan	- - Kawan Andrzej	- - Palicki Roman
- - Bojanowski Stefan	- - Knaś Feliks	- - Piątek Władysław
SAP. Adamczyk Stanisław	- - Konefat Piotr	- - Pietras Bolesław
- - Adamus Stanisław	- - Kosmała Stanisław	- - Piotrowski Józef
- - Andrzejczak Bolesław	- - Kopacz Antoni	- - Potocki Józef
- - Bartoszek Józef	- - Kornecki Józef	- - Radecki Bronisław
- - Bujak Piotr	- - Kozłowski Stanisław	- - Raparski Adam
- - Duda Jan	- - Kreda Izaak	- - Ruchtman Ludwik
- - Erlich Berek-Lejba	- - Kryszczyk Stanisław	- - Slusarczyk Jan
- - Filar Bronisław	- - Krzywozik Józef	- - Szafel Herszek
- - Gajek Jan	- - Kruk Teodor	- - Szare Jakób
- - Gawrych Bolesław	- - Kurlak Jan	- - Szymanek Wilhelm
- - Gradosz Jan	- - Kuzaryna Józef	- - Uczciwek Jan
- - Grochal Antoni	- - Laskowski Zygmunt	- - Zajka Stanisław
- - Grudzień Wojciech	- - Lipski Stanisław	- - Zilberman Dawid
- - Harsztark Dawid	- - Lutomski Władysław	- - Zmerek Piotr
- - Hormula Walenty	- - Michalak Władysław	

WIECZNA PAMIĘĆ I CZEŚĆ BOHATEROM!

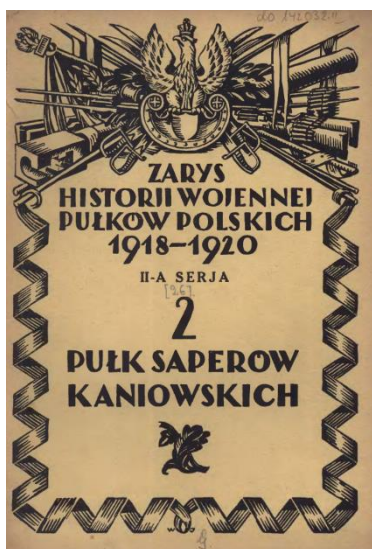
Żołnierze Ci pochodzili z Błękitnej Armii Hallera. Po powrocie z Francji w kwietniu 1919 roku zostali przegrupowani i skierowani na front wschodni. Od 1 stycznia 1920 roku 1. kompania 13. Batalionu Saperów została skierowana do odbudowy mostów na rzece Słucz w Zwiahlu (dzisiejszy Nowogród Wołyński). Kompanią dowodził por. Grzegorz Sikorski. Do czerwca 1920 roku kompania budowała mosty na rzece i broniła miasta przed natarciami bolszewików. Odwagę i waleczność tych żołnierzy potwierdzają nadane im medale, oraz opisy ich walk. Szczególnie odznaczył się swoją walecznością 26-ście letni ppor. Kazimierz Zeńczak, za co pośmiertnie został odznaczony Krzyżem Virtuti Militarii V klasy.

27 czerwca 1920 roku nad ranem 1. kompania 13. Batalionu Saperów zgodnie z otrzymanym rozkazem odwrotu, wyruszyła ze Zwiahla w stronę wsi Susły na prawą stronę rzeki Smółki. Około godziny 14.00 kompania została całkowicie otoczona przez sowiecką kawalerię i rozbita tracąc w zabitych 2 oficerów, 4 podoficerów i 56 saperów. Bolszewicy zabitym żołnierzom zabrali odzież, ich ciała posiekano szablami na kawałki a miejscowym zakazali grzebania.

Mieszkańcy wsi Susły, mimo zakazu grzebania i lęku przed atakiem skierowanym na wieś, zorganizowali pochówek ukrywając szczątki w snopach zboża i grzebiąc na dzisiejszym cmentarzu. Jednego z poległych oficerów w umundurowaniu pośpiesznie pochowano na wjeździe do wsi od strony cmentarza. Jego mogiłę oznaczono krzyżem.

W setną rocznicę tych wydarzeń identyfikacji nazwisk i historii żołnierzy dokonali Hubert Kampa (Prezes Fundacji In Blessed Art) i Zbigniew Kiełb (historyk i pracownik Muzeum Czartoryskich w Puławach). Historię pochówku przekazał Pan Paweł Kucharski, którego rodzice były naocznymi świadkami wydarzeń.

Opis ostatniej walki żołnierzy.

odcinka Zwiahel o przetrwaniu się Rosjan w Hulsku. W międzyczasie przybywa do kompanii, prawdopodobnie z ramienia dowódcy odcinka, kapitan Urąg i wydaje rozkaz wymanewrowania kompanii natychmiast w kierunku na Huls. Koko godziny 7 kapitan Urąg rozkazuje, aby kompania szła marsem ubezpieczonym w kierunku na Susły. Kompania spotyka po drodze cofającą się artylerię. Nie zważając na niepewność położenia, kapitan Urąg rozkazuje maszerować dalej, a w Susłach przejść przez kładkę na prawy brzeg rzeki Smółki. Po przejściu przez rzeczkę, kompania posza w kierunku południowym i nie dochodząc jakieś 800 metrów do znajdującego się przed nią lasu rozsyła się w tyraljerę, kryjąc się w znajdujących się w tym miejscu kamieniolomach, przy czym I i II plutony rozciągają się bliżej rzeki, III zaś i IV na lewo od nich, bliżej szosy: Zwiahel — Robaczów. Pierwszą półkompanią dowodził podporucznik Zdzisław, drugą — chorąży Krzes. Kapitan Urąg i dowódcy kompanii, porucznik Sikorski, znajdowali się przy pierwszej półkompanii. Na skraju lasu pojawiają się sylwetki kawalerzystów, które jednak trudno jest rozróżnić nawet przez lornetki. Kawalerzyści, pokępiwszy się, podjeżdżają coraz bliżej, co pozwala stwierdzić, że są to kozacy. Po niejakim czasie, około godziny 10, wyłania się z lasu oddział kozacki, w sile około 60 koni, i lekkim truchtem zaczyna podsunąć się w kierunku na II pluton, którym dowodzi sierżant Nowina. Gdy Kozacy podsunęli się na odległość 50 — 60 kroków, sierżant Nowina wydaje rozkaz wyskoczenia kilka kroków naprzód i dania paru salw „z kolana”. Ogień ten był nadzwyczaj skuteczny, kawaleria sowiecka pierzcha w popłochu, pozostawiając kilka rannych i zabitych. Następuje chwila ciszy i w jakieś pół godziny potem z lasu wyłania się cała kolonna kozaków i zaczęła rozwijać się w tyraljerę. Za pierwszą tyraljerą wyłoniła się z lasu druga. Gdy pierwsza linia zbliżyła się na odległość strzału, kompania odkrywa ogień, kozacy spieszą się, rozsypane się po polu w tyraljerę i również rozpoczynają ogień. Zawiązując się powolna walka. W tym samym czasie artyleria nieprzyjacielska zaczyna ostrzeliwać wieś Susły. W chwili potem z lasu po drugiej stronie rzeki wyłoniły się łazanki sowieckie i zaczęły ostrzeliwać kompanię z przeważną skrzydła, a jednocześnie kozacy natarli i na lewo skrzydła kompanii. Wskutek tego skrzydła kompanii zaczynają się cofać, środek zaś kompanii, wobec utracenia łączności, pozostaje wciąż

na miejscu, nie widząc prawdopodobnie o cofaniu się skrzydła. W międzyczasie przyląca się do lewego skrzydła kompanii pluton techniczny 106-go rezerwowego pułku piechoty. Wyczuwając się, plutony saperów docierają w zarębie walce. I i II sz do zakola rzeki Smółki na północ od Susłów, III i IV do wioski Susły, gdzie częściowo przechodzą wpraw przez rzeczkę i rozkładają się na cmentarzu, częściowo zaś posiadają po prawej stronie rzeki. Obie jednak półkompanie tracą między sobą łączność. Koko 14 godziny kompania zostaje osłabnie oszczona przez wszystkich stron przez kawalerię sowiecką Budziennego i rozbita, tracąc w zabitych: 2 oficerów, 4 podoficerów, 56 saperów, rannych: 2 podoficerów, 5 saperów. Reszta kompanii w składzie: chorąży Krzes, 12 podoficerów i 88 saperów dostaje się do niewoli. Z oficerów giną sierżant Bohaterka; dowódcy kompanii — porucznik Krzes i Sikorski i podporucznik Kazimierz Zdzisław. Co do szczegółów zanaczyć należy, że zarówno jeńcy wzięci przez Rosjan, jak i zabici, zostali obrabi nietylkożymnie prawie zupełnie, a nawet nieraz i do naga — z ubrania trupy zaś — posiekano szablami na kawałki. Nad jeńcami kozacy pastwili się w okropny sposób, dręcząc moralnie i fizycznie, bijąc, mierzając głodem, plując i mrużąc na jokrępniejszym wyrazami. Z całej kompanii pozostały tylko: kawaleria i łazanki, razem 60 szeregowych, pod dowództwem chorążego Edwarda Jordana. Oddział ten znajdował się podczas boju w Korca. Poza straceni w ludzkiej kompanii ponosi duże też straty w materiale. Prace na obszarze Równego. — Po sformowaniu na nowo I-a kompanii XIII batalionu saperów wykonywała następujące prace: Od dnia 5 października do dnia 11 listopada prace przy fortyfikacji Równego, wykonywane około 1800 metrów okopów i 5000 metrów sieci drutów kolczastych. Od dnia 18 listopada do 2 grudnia odbudowywane spalony most na Horniu pod Kurhanami — długości 175,5 metrów. 2-a KOMPANIA XIII BATALIONU SAPERÓW. DZIAŁANIA NA WOLNYM I PODOLU. Mianowanie młodszy. — Gdy 1-a dywizja „Halterczyków” przybyła na front wołyński, ogień polozenie było niebezpieczne.

Pamiętkowa tablica z 1925 roku wykonana w Puławach, na której znalazły się wszystkie nazwiska poległych.

Grzegorz Sikorski urodził się 25 maja 1884 r. w Radziejowicach (pow. błoński) jako syn Jana i Teofilii z Kankiewiczów. Uczęszczał do III Gimnazjum Męskiego w Warszawie, które ukończył w 1906 r. Studiował na wydziale budowy maszyn Politechniki Lwowskiej, uzyskując dyplom inżyniera w 1911 r. Pracował w zawodzie w Galicji i Królestwie Polskim.

Został wcielony do wojska austriackiego 1 maja 1915 r., gdzie początkowo pełnił służbę w 16. pułku obrony krajowej. Był w nim instruktorem. Awansował na starszego żołnierza (1 lutego 1916 r.), a następnie na kaprała (30 kwietnia 1916 r.) i plutonowego (20 sierpnia 1916 r.). Przebywał na froncie od 1 lipca 1916 r. do 1 stycznia 1917 r. Przez 3 miesiące (1 stycznia - 1 kwietnia 1917 r.) uczęszczał do szkoły dla oficerów rezerwowych w Opawie. Po awansie na chorążego (30 kwietnia 1917 r.) był w kadrze instruktorskiej szkoły (1 kwietnia - 1 sierpnia 1917 r.), a następnie odbył kurs karabinów maszynowych w Trebirje w Hercegowinie (16 czerwca - 30 lipca 1917 r.). Został następnie przeniesiony do 4. pułku strzelców konnych, który operował na froncie rosyjskim na Wołyniu (pobyt 1 sierpnia 1917 - 10 lipca 1918 r.). Awansował do stopnia podporucznika 1 stycznia 1918 r. W lipcu 1918 r., wraz z pułkiem, został przetransportowany na front włoski, gdzie podczas bitwy pod Piarą dostał się do niewoli włoskiej w dniu 27 października 1918 r.

Po jej zakończeniu przybył do Santa Maria Capua - Vetere koło Neapolu, gdzie zaciągnął się 13 listopada 1918 r. do armii polskiej. Został przydzielony do 7. kompanii 2. batalionu im. Dąbrowskiego. Z nim przybył do Francji 7 stycznia 1919 r. do 5. Pułku Strzelców. W dniu 1 lutego 1919 r. został przeniesiony do 1. kompanii inżynieryjnej (od 15 kwietnia 1919 r. był jej dowódcą) z 1. dywizji polskiej we Francji, z którą wrócił do Polski 26 kwietnia 1919 r. Został następnie przetransportowany na front wołyński, gdzie przebywał do 29 marca 1920 r. Awansował do stopnia porucznika 20 czerwca 1919 r. Następnie jako dowódca 1. kompanii znajdował się w szeregach 13. Batalionu Saperów. Brał udział w ofensywie na Łuck, Równe i Sarny. Zginął w bitwie pod Zwiahlem 27 czerwca 1920 r.

Posiadał dwa austriackie odznaczenia Brązowy Medal za Waleczność i Krzyż Karola.

Kazimierz Zeńczak urodził się 2 marca 1894 r. w Bolechowie w Galicji jako syn Józefa i Alojzy (podawane też jest inne imię matki Albina z domu Petrykówna). W latach 1899-1904 uczęszczał do szkół elementarnych w Drohobyczu i Lwowie a następnie uczył się w gimnazjum filologicznym w Stryju (1904-1912). Z kolei w latach 1912-1914 był słuchaczem Inżynierii Leśnej w Wiedniu. Od 1912 r. należał do drużyn strzeleckich działających na terenie Wiednia. W późniejszym czasie był członkiem Polskiej Organizacji Wojskowej.

W dniu 18 sierpnia 1914 r. wstąpił jako ochotnik do 13. kompanii 3. Pułku Piechoty Legionów we Lwowie. kolejno awansował na starszego szeregowego (25 sierpnia 1914 r.), kaprała (14 września 1914 r.), plutonowego pełniącego wówczas służbę w kompani technicznej (18 czerwca 1915 r.), sierżanta (30 października 1915 r.) i podchorążego (15 czerwca 1917 r.) [taki zapis stopnia pojawia się w źródłach, a w 1921 r. wystąpił już stopień chorążego]. W 1917 r. ukończył szkołę oficerską w Zegrzu przy 3. Pułku Grenadierów. Jeszcze w tym samym roku został ranny przy eksplozji granatu pod Rarańczą (14 grudnia 1917 r.).

Opuścił szeregi armii austriackiej 10 lutego 1918 r. w ramach II Brygady Legionów. W dniu 1 marca 1918 r. został awansowany do stopnia podporucznika. Uczestnik kampanii karpackiej, bukowińskiej, besarabskiej i wołyńskiej. Będąc w szeregach II Korpusu Polskiego na Wschodzie walczył w bitwie pod Kaniowem, w trakcie której dostał się do niewoli niemieckiej. Przebywał w niej od 11 maja do 14 listopada 1918 r. i był więziony w Brześciu Litewskim i Białej Litewskiej.

Po powrocie do kraju w listopadzie 1918 r. wstąpił do Wojska Polskiego i został przydzielony do Sztabu Generalnego Oddział III (Centralne Kierownictwo Transportu Kolei) w Warszawie. W dniu 12 grudnia 1918 r. został przydzielony do batalionu wyszkolenia wojsk kolejowych w Jabłonnie na stanowisko dowódcy 1. kompanii. Przeszedł również kurs techniczny w Modlinie w 1919 r. W dniu 10 kwietnia 1919 r. został przeniesiony do Krakowa do Szkoły Podchorążych Kolei nr 2 jako instruktor wyszkolenia piechoty. Na własną prośbę został przeniesiony 27 czerwca 1919 r. do armii gen. Józefa Hallera. Przydzielono go do 1. kompani 13. Batalionu Saperów, gdzie dowodził nią czasowo od 1 do 13 września 1919 r. i od 21 grudnia 1919 do 10 stycznia 1920 r. W dniu 9 lipca 1919 r. został przydzielony do Inżynieryjnej I Dywizji Strzelców Polskich

Był jednym z najodważniejszych oficerów 13. Batalionu Saperów, który zasłynął w bitwach pod Czartoryskiem, Kołkami, Mirofolem w 1919 r. oraz w bitwie pod Zwiahlem w 1920 r. W dniu 21 marca 1920 r. dowodził obroną przyczółku mostowego w Zwiahlu na rzece Słucz. Podczas ataku bolszewików nie czekając na siły swojej kompanii saperów tylko z 2. plutonami podjął kontratak porywając za sobą żołnierzy z 26. Pułku Piechoty. Swym działaniem nie tylko zatrzymał cofającą się polską piechotę, ale także w wyniku zaskoczenia odrzucił zagrażający polskiej obronie atak wroga, pomimo nieprzyjacielskiego ognia artyleryjskiego i cekaemów. Swym atakiem zadał również duże straty wrogowi. Z kolei w bitwie pod Zwiahlem z 27 czerwca 1920 r. odznaczył się powtórnie broniąc z całą kompanią przyczółku mostowego przeciw armii konnej Budionnego. Mimo kilkukrotnego odparcia ataków wroga zginął wraz z wieloma żołnierzami 1. kompani 13. Batalionu Saperów (w sumie 62 osoby) po zajęciu przez bolszewików mostu na rzece Słucz.

Za swoje męstwo w pierwszej bitwie pod Zwiahlem był wnioskowany do Krzyża Virtuti Militari 4 kl. Ostatecznie otrzymał pośmiertnie jego 5. klasę. Również pośmiertnie otrzymała Krzyż Niepodległości (1933) i Złoty Krzyż Zasługi

(1929). Był odznaczony za swoje męstwo srebrnym medalem za waleczność 2. klasy oraz krzyżem karpackim i kaniowskim. Ten ostatni we wniosku gen. Józefa Hallera miał być mu zamieniony na Krzyż Walecznych.

Biogramy opracował Zbigniew Kiełb na podstawie informacji udostępnionych przez pana Szymona Kucharskiego, który przeprowadził kwerendę archiwalną.

(pasek logo fundatorów tablicy, wykonawców)

GRAFICZNY PROJEKT, ROZKŁAD TABLICY:

27 CZERWCA 1920 ROKU WE WSI SUSŁY, WALCZĄC Z BOLSZEWICKĄ ARMIĄ POLEGLI POLSCY ŻOŁNIERZE 1. KOMPANI 13. BATALIONU SAPERÓW.

POR. Grzegorz Sikorski	SAP. Gradosz Jan	SAP. Kreda Izaak	SAP. Pietras Bolesław
PPOR. Kazimierz Zeńczak	- - Grochal Antoni	- - Kryszczyk Stanisław	- - Piotrowski Józef
SIER. Trzciniński Zdzisław	- - Grudzień Wojciech	- - Krzywozik Józef	- - Potocki Józef
KAPR. Łowicki Wiktor	- - Harsztark Dawid	- - Kruk Teodor	- - Radecki Bronisław
- - Steć Jan	- - Hormula Walenty	- - Kurlak Jan	- - Raparski Adam
- - Bojanowski Stefan	- - Jaremczyk Piotr	- - Kuzaryna Józef	- - Ruchtman Ludwik
SAP. Adamczyk Stanisław	- - Jedynak Antoni	- - Laskowski Zygmunt	- - Slusarczyk Jan
- - Adamus Stanisław	- - Kaczmarczyk Andrzej	- - Lipski Stanisław	- - Szafel Herszek
- - Andrzejczak Bolesław	- - Kałuża Ludwik	- - Lutomski Władysław	- - Szare Jakób
- - Bartoszek Józef	- - Kawan Andrzej	- - Michałak Władysław	- - Szymanek Wilhelm
- - Bujak Piotr	- - Knaś Feliks	- - Michalski Józef	- - Uzcwiek Jan
- - Duda Jan	- - Konefat Piotr	- - Misiorski Antoni	- - Zajka Stanisław
- - Erlich Berek-Lejba	- - Kosmała Stanisław	- - Miszczyka Antoni	- - Zilberman Dawid
- - Filar Bronisław	- - Kopacz Antoni	- - Olejnik Józef	- - Zmerek Piotr
- - Gajek Jan	- - Kornecki Józef	- - Pałicki Roman	
- - Gawrych Bolesław	- - Kozłowski Stanisław	- - Piątek Władysław	

WIECZNA PAMIĘĆ I CZEŚĆ BOHATEROM!

Żołnierze Ci pochodzili z Błękitnej Armii Hallera. Po powrocie z Francji w kwietniu 1919 roku zostali przegrupowani i skierowani na front wschodni. Od 1 stycznia 1920 roku 1. kompania 13. Batalionu Saperów została skierowana do odbudowy mostów na rzece Słucz w Zwiąhlu (dzisiejszy Nowogród Wołyński). Kompanią dowodził por. Grzegorz Sikorski. Do czerwca 1920 roku kompania budowała mosty na rzece i broniła miasta przed natarciami bolszewików. Odwagę i waleczność tych żołnierzy potwierdzają nadane im medale, oraz opisy ich walk. Szczególnie odznaczył się swoją walecznością 26-ście letni ppor. Kazimierz Zeńczak, za co pośmiertnie został odznaczony Krzyżem Wirtuti Militarii V klasy.

27 czerwca 1920 roku nad ranem 1. kompania 13. Batalionu Saperów zgodnie z otrzymanym rozkazem odwrotu, wyruszyła ze Zwiąhla w stronę wsi Susły na prawą stronę rzeki Smolki. Około godziny 14.00 kompania została całkowicie otoczona przez sowiecką kawalerię i rozbita tracąc w zabitych 2 oficerów, 4 podoficerów i 56 saperów. Bolszewicy zabitym żołnierzom zabrali odzież, ich ciała posiekano szablami na kawałki a miejscowym zakazali grzebania. Mieszkańcy wsi Susły, mimo zakazu grzebania i lęku przed atakiem skierowanym na wieś, zorganizowali pochówek ukrywając szczątki w snopach zboża i grzebiąc na dzisiejszym cmentarzu. Jednego z poległych oficerów w umundurowaniu pośpiesznie pochowano na wjeździe do wsi od strony cmentarza. Jego mogiłę oznaczono krzyżem.

W setną rocznicę tych wydarzeń identyfikacji nazwisk i historii żołnierzy dokonał Hubert Kampa (Prezes Fundacji In Blessed Art) i Zbigniew Kielb (historyk i pracownik Muzeum Czartoryskich w Puławach). Historię pochówku przekazał Pan Paweł Kucharski, którego rodzicie były naoczni świadkami wydarzeń.

Opis ostatniej walki żołnierzy.

POR. GRZEGORZ SIKORSKI

Grzegorz Sikorski urodził się 25 maja 1884 r. w Radziejowicach (pow. błoński) jako syn Jana i Teofilii z Kankiewiczów. Uczęszczał do III Gimnazjum Męskiego w Warszawie, które ukończył w 1906 r. Studiował na wydziale budowy maszyn Politechniki Lwowskiej, uzyskując dyplom inżyniera w 1911 r. Pracował w zawodzie w Galicji i Królestwie Polskim.

Został wcielony do wojska austriackiego 1 maja 1915 r., gdzie początkowo pełnił służbę w 16. pułku obrony krajowej. Był w nim instruktorem. Awansował na starszego żołnierza (1.02.1916 r.), a następnie na kaprala (30 kwietnia 1916 r.) i plutonowego (20 sierpnia 1916 r.). Przebywał na froncie od 1 lipca 1916 r. do 1 stycznia 1917 r. Przez 3 miesiące (1 stycznia - 1 kwietnia 1917 r.) oficerów rezerwowych w Opawie. Po awansie na chorążego (30 kwietnia 1917 r.)

był w kadryze instruktorskiej szkoły (1 kwietnia - 1 sierpnia 1917 r.), a następnie odbył kurs karabinów maszynowych w Trebircie w Hercegowinie (16 czerwca - 30 lipca 1917 r.). Został następnie przeniesiony do 4. pułku strzelców konych, który operował na froncie rosyjskim na Wołyniu (pobyt 1 sierpnia 1917 - 10 lipca 1918 r.). Awansował do stopnia podporucznika 1 stycznia 1918 r. W lipcu 1918 r., wraz z pułkiem, został przetransportowany na front włoski, gdzie podczas bitwy pod Piarą dostał się do niewoli włoskiej w dniu 27 października 1918 r.

Po jej zakończeniu przybył do Santa Maria Capua - Vetere koło Neapolu, gdzie zaciągnął się 13 listopada 1918 r. do armii polskiej. Został przydzielony do 7. kompanii 2. batalionu im. Dąbrowskiego. Z nim przybył do Francji 7 stycznia 1919 r. do 5. Pułku Strzelców. W dniu 1 lutego 1919 r. został przeniesiony do 1. kompanii inżynierskiej (od 15 kwietnia 1919 r. był jej dowódcą) z 1. dywizji polskiej we Francji, z którą wrócił do Polski 26 kwietnia 1919 r. Został następnie przetransportowany na front wołyński, gdzie przebywał do 29 marca 1920 r. Awansował do stopnia porucznika 20 czerwca 1919 r. Następnie jako dowódca 1. kompanii znajdował się w szeregach 13. Batalionu Saperów. Brał udział w ofensywie na Luck, Równie i Sarny. Zginął w bitwie pod Zwiąhlem 27 czerwca 1920 r.

Posiadał dwa austriackie odznaczenia Brązowy Medal za Waleczność i Krzyż Karola.

PPOR. KAZIMIERZ ZEŃCZAK

Kazimierz Zeńczak urodził się 2 marca 1894 r. w Bolechowie w Galicji jako syn Józefa i Alojzy (podawane też jest inne imię matki Albina z domu Petrykówna). W latach 1899-1904

uczęszczał do szkół elementarnych w Drohobyczu i Lwowie a następnie uczył się w gimnazjum filologicznym w Strju (1904-1912). Z kolei w latach 1912-1914 był słuchaczem Inżynierii Leśnej w Wiedniu. Od 1912 r. należał do drużyn strzeleckich działających na terenie Wiednia. W późniejszym czasie był członkiem Polskiej Organizacji Wojskowej.

W dniu 18 sierpnia 1914 r. wstąpił jako ochotnik do 13. kompanii 3. Pułku Piechoty Legionów we Lwowie, kolejno awansował na starszego szeregowego (25 sierpnia 1914 r.),

kaprala (14 września 1914 r.), plutonowego pełniącego wówczas służbę w kompanii technicznej (18 czerwca 1915 r.),

sierżanta (30 października 1915 r.) i podchorążego (15 czerwca 1917 r.) [taki zapis stopnia pojawia się w źródłach, a w 1921 r. wystąpił już stopień chorążego]. W 1917 r. ukończył szkołę

oficerską w Zegrzu przy 3. Pułku Grenadierów. Jeszcze w tym samym roku został ranny przy eksplozji granatu pod Rarańczą (14 grudnia 1917 r.).

Opuścił szeregi armii austriackiej 10 lutego 1918 r. w ramach II Brygady Legionów. W dniu 1 marca 1918 r. został awansowany do stopnia podporucznika. Uczestnik kampanii karpackiej, bukowińskiej, besarabskiej i wołyńskiej. Będąc w szeregach II Korpusu Polskiego na Wschodzie walczył w bitwie pod Kaniowem, w trakcie której dostał się do niewoli niemieckiej. Przebywał w niej od 11 maja do 14 listopada 1918 r. i był więziony w Brześciu Litewskim i Białej Litewskiej.

Pamiątkowa tablica z 1925

roku wykonana w Puławach,

na której znalazły się wszystkie

nazwiska poległych.

Po powrocie do kraju w listopadzie 1918 r. wstąpił do Wojska Polskiego i został przydzielony do Sztabu Generalnego Oddział III (Centralne Kierownictwo Transportu Kolei) w Warszawie. W dniu 12 grudnia 1918 r. został przydzielony do batalionu wyszkolenia wojsk kolejowych w Jablonnie na stanowisko dowódcy 1. kompanii. Przeszedł również kurs techniczny w Modlinie w 1919 r. W dniu 10 kwietnia 1919 r. został przeniesiony do Krakowa do Szkoły Podchorążych Kolei nr 2 jako instruktor wyszkolenia piechoty. Na własną prośbę został przeniesiony 27 czerwca 1919 r. do armii gen. Józefa Hallera. Przydzielono go do 1. kompanii 13. Batalionu Saperów, gdzie dowodził nią czasowo od 1 do 13 września 1919 r. i od 21 grudnia 1919 do 10 stycznia 1920 r. W dniu 9 lipca 1919 r. został przydzielony do Inżynierii i Dywizji Strzelców Polskich

Był jednym z najważniejszych oficerów 13. Batalionu Saperów, który zasłynął w bitwach pod Czartoryskiem, Kołkami, Mirowolem w 1919 r. oraz w bitwie pod Zwiąhlem w 1920 r. W dniu 21 marca 1920 r. dowodził obroną przyczółku mostowego w Zwiąhlu na rzece Słucz. Podczas ataku bolszewików nie czekając na siły swojej kompanii saperów tylko z 2. plutonami podjął kontratak porwijąc za sobą żołnierzy z 26. Pułku Piechoty. Swoim działaniem nie tylko zatrzymał cofającą się polską piechotę, ale także w wyniku zaskoczenia odrzucił zagrożający polskiej obronie atak wroga, pomimo nieprzyjacielskiego ognia artyleryjskiego i cekaemów. Swoim atakiem zadał również duże straty wrogowi. Z kolei w bitwie pod Zwiąhlem z 27 czerwca 1920 r. odznaczył się powtórnie broniąc z całą kompanią przyczółku mostowego przeciw armii konnej Budionnego. Mimo kilkukrotnego odparcia ataków wroga zginął wraz z wieloma żołnierzami 1. kompanii 13. Batalionu Saperów (w sumie 62 osoby) po zajęciu przez bolszewików mostu na rzece Słucz.

Za swoje męstwo w pierwszej bitwie pod Zwiąhlem był wnioskowany do Krzyża Wirtuti Militari 4 kl. Ostatecznie otrzymał pośmiertnie jego 5. klasę. Również pośmiertnie otrzymała Krzyż Niepodległości (1933) i Złoty Krzyż Zasługi (1929). Był odznaczony za swoje męstwo srebrnym medalem za waleczność 2. klasy oraz krzyżem karpackim i kaniowskim. Ten ostatni we wniosku gen. Józefa Hallera miał być mu zamieniony na Krzyż Walecznych.

Biogramy opracował Zbigniew Kielb na podstawie informacji udostępnionych przez pana Szymona Kucharskiego, który przeprowadził kwerendę archiwalną.